

**Ad invictiss. et sereniss. principem Alexandrum Farnesium
Parmae et Placentiae ducem, aurei velleris equitem,
summumque Belgii prefectum, de rebus ab ipso in Belgio
gestis**

<https://hdl.handle.net/1874/9362>

AD INVICTISS.
ET SERENISS.
PRINCIPEM

ALEXANDRUM
FARNESIVM PARMÆ

ET PLACENTIÆ DVCEM,
AVREI VELLERIS EQVITEM,
Summumq; Belgij Præfectum,
de rebus ab ipso in
Belgio gestis.

HVBERTI RVDOLPHI CISTERCIENSIS
ORDINIS PRESBYTERI
ET ABBATIS.

O R A T I O.

*Diligite lumen sapientie omnes qui præestis
populis. Sap. 6.*

D V A C I,
Ex Officina Ioannis Bogardi,
ANNO D. M. XCI.

Summ. in Petri Loci.

PHILIPPVS HILSTIVS HASSELENSIS

Reuerendo Abbati Monasterij de Clermaretz Huberto
Rudolpho Domino suo maximè obseruando, in ipsius
ad Illustrissimum Parmæ ac Placentiæ Ducem, &c.

παλληγιον.

Hæredem superiùm si te fecisset Olympus,
Cunctâq; inuassent æthere dona tibi:
Blanda tuo nunquam magis indulgentia diuùm
Ingenio p'ures accumulasset opes.
Res HVBERTE tuæ sunt isto nomine dignæ,
Quando tibi vbertas vndique tanta fluit.
Orator Latium sic nostras ducis in oras,
Ut calamo inuideat Tullius ipse tuo.
Libera compositos oratio si induat artus,
Dico te Aonijs Vatibus esse parem.
Vnica si magnam prudentia fecit Plysem,
Atque Nilnam pietas iunxit honore Ioui:
Ardua cum virtus te munere donet vtroque,
Angemine laudis non tibi sternit iter?
Fœlix ingenium, quod non nisi digna cothurno
Concipit, & magnis quæ placuere viris.
Ergo quodd hæreseon domitor FARNESIUS Heros,
Belgica qui Regis nomine siena regit,
Hic legat illustres quæsitos Marte triumphos,
Fama quibus clari nominis astra petit:
Est animi munus grati, quo maxima summi
Facta ducis sparges docta per ora virum.
Talibus Heroum viget indelebile nomen
Artibus, & virtus non peritura manet.

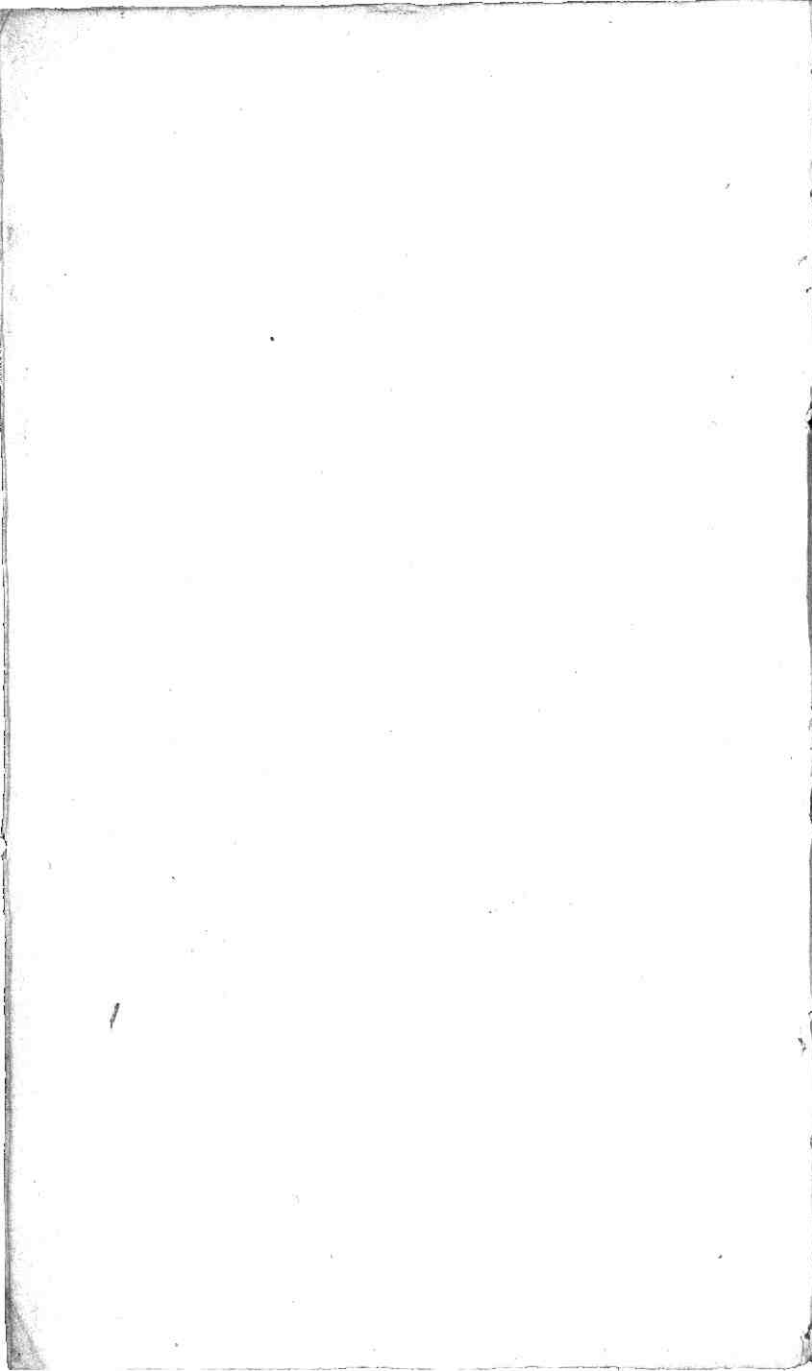
2

AD LECTOREM.

POST inuictissimi Ducis
FARNESII à nobis in
Galliam discessum, dum
subinde, amice Lector,
non modo Belgij nostri
tempora, vt olim, sed totius quoque Chri-
stiani orbis statum accuratius perpendo;
& finitimæ, ac non ita pridem florentissi-
mæ Gallie fortunam, quàm possum intimè
contueor: tametsi multa occurrunt, quæ
optatum, tantisque dignum viris exitum,
quos ex omni ferè natione conflatos, causæ,
bellique Gallici dignitas sub signis esse vo-
luit, sperare ac expectare vetant, vna me
tamen semper in rebus quantumuis dubijs,
FARNESII fortitudo confirmat, cui
quoniam singulari Dei immortalis benefi-
cio expeditissimum patere in Belgio nostro
cursum ad gloriam vidimus, in Gallia,
cui iam in ocium asserendæ, & ab impuris
A 2 sedis

foedisque de Religione Regnoque erroribus
vindican& serio incumbit, praeclara, nec
non ab omnibus Christiani nominis sensum
aliquem retinentibus, vel desiderata, vel
desiderijs votisque saltem proxima, con-
fectum iri, dubitare non debemus, prout
in ipsis initijs sperare nobis iussum est, cum
Lutetiam Parisiorum è summo rerum om-
nium discrimine eripi, ipsique per eum ce-
lerrimè subueniri conspeximus. Quod
tam admirabile mihi, adeoq; singulare vis
detur, vt nullo in argumento foelicius, iu-
cundiùs, vtiliùs immorari à scribentibus
in posterum posse iudicem. Quin & ego,
quantumuis & rei familiaris non satis
explicatae negotijs, & curis studiisque
alijs admodum implicatus sim, notavi ta-
men accuratè quaecunque ad me probatis
amicorum testimonijs & litteris perferri
potuerunt, ne eius rei, cuius nostri tempo-
ris Rempublicam fructum maximum ce-
pisse vidimus, & progressu dierum captus
ram

ram esse speramus, posteri nostri voluptate, & cognitione priuentur. Hæc autem scribendi seges dum maturefcit indies, consentaneum mihi visum est, more veterum, qui Principibus suis & Imperatoribus panegyricos dixerunt, de rebus à FARNESIO in Belgio gestis, cogitationes meas hac oratione contexere. Quam ea conditione tibi legendam permitto, vt si quid eleuatum abs te, Lector, iudicabitur (quod prius expendi tamen cupio) censoris, si humilius dictum aliquid, quàm par sit (quod prorsus agnosco) deprehendatur, & tumultuarius operi parcas, & orationem non historiam esse cogitans, benigni interpretis personam induas.

4

AD INVICTISS.

ET SERENISS.

PRINCIPEM ALEXANDRVM

FARNESIVM PARMÆ ET

PLACENTIÆ DVCEM, AVREI

Velleris Equitem, Summumq; Belgij Præfectum,
de Rebus ab ipso in Belgio gestis.

HVBERTI RVDOLPHI CISTERCIENSIS

ORDINIS PRESBYTERI

ET ABBATIS.

O R A T I O.

V O D ab immortalis
Dei bonitate precatus
sum, cum foris multo-
ties, per illud tempus,
quo reipublicæ procel-
lam deuitanti mihi, ab aris focusque
fugiendum fuit, tum domi, postquam
hostilis, seu belli, seu latrocinij furore
compresso, ad pristinae consuetudinis
vsum redeundi potestas mihi facta est,
vt nefariae quorundam coniurationis

A 4 restin-

HVB. RVDOLPHI ABB.

reſtincto incēdio, quod ad Religionis
euerſionem excitatum, totius patriæ
exitium portēdere videbatur, aliquod
ſi non præſentis miſeriæ ſolatium, ſal-
tem futuræ quandoque ſalutis ſignum
ſineret aſſurgere, id tandem, inuictiſ-
ſime FARNESI, te Belgium obti-
nente, videor conſecutus. Cuius an-
tiquam ſœlicitatē quotieſcunq; cum
eo genere rerum, cum quibus tot an-
nos luctamur, comparo, & ad inſœlix
iſtud publicæ calamitatis initium, quo
deſſorere cœpit, cogitationem con-
uërto, occurrit nobiliſſimæ memoriæ
Illuſtriſſima Princeps Margareta, &
multis alijs ſummi ſplendoris, virtu-
tum, laudumq; nominibus, & te filio
imprimis ſœliciſſima, quæ ſuis olim
pacis togæq; conſilijs ſummopere
nitens, ne diſſenſionis contagio vltē-
rius ad Reipublicæ perniciem, dima-
naret, tunc demum laboris ſui fructu
dona-

donatam se esse intelligere potuit, cum te, quem ante has rerum conuersiones in lucem foeliciter ediderat, idipsum malum, quantumuis temporis, & inueteratae opinionis diuturnitate confirmatum, oportuno vidit, praesenti que consilio tollentem, ac de eius deplorata vetustate nouam tibi, & perpetuam tuis nepotibus gloriam, tanta celeritate comparantem, vt tu vnus pro populi sibi coniunctissimi salute, diuino consilio, non ad reliquias belli vnus opprimendas, sed ad integrum bellum foeliciter conficiendum, natus & seruatus fuisse videare. Siquidem que primis tumultuum temporibus adhibita sunt remedia, funestum ferè semper exitum habuerunt, vel ex natura mali, vel (quemadmodum saepe accidit) quod quæ intempestiuè applicantur, vt optima sint, & ad subueniendum comparata, officiant; vel

A

§

quod

HVB. RVDOLPHI ABB.

quòd regantur vniuersa à Deo, qui quodam velut rerum, personarumque delectu habito, in eum modum omnia dirigit, vt vnicuique certas primum res, deinde honoris ex rebus confectis metas præfiniat. Nam tametsi multa quidem habeamus rei benè gestæ per Illustrissimam matrem testimonia, mentibus nostris, non ad breuis temporis, sed ad sempiternam nominis eius prædicationem, altissimè insculpta: quantumuis præclara fuerint ea, quæ Albanum, Requesenium, Austriacum, & ad componendos motus, & ad restituendam Religionem, à qua plerique defecerant, eamque in pristinam dignitatem cum republica asserendam, suæ quemque procurationis cursu, excogitasse, cum eorum maxima laude meminimus, ijs tamen declarandæ virtutis, non perficiendæ rei, data sunt tempora, quam abs te
 consum-

consummandam, spe non dubia augu-
 ramur, quòd & prudentiæ laude sunt
 omnia exequata, & quodam impetu
 fœlicitatis, quam tibi Deus immorta-
 lis natiuam & propriam esse voluit,
 abs te superata, qui plura solus paucis
 annis absoluisi, quàm aut multis pau-
 ci, aut multi paucis annis perficere po-
 tuissent, per quæ tibi ad perennem no-
 minis memoriam iter muniuisti, &
 Belgas omnes ijs nexibus tibi deuin-
 xisti, vt te ne tenui quidem, non modò
 sermone, sed nec cogitatione, violare
 possit nemo, qui se prius fœdissimæ
 ingratitude conscientia infectum
 fateri noluerit, quæ si ex memoriæ in-
 curia orietur, tolerabilis, si ex nouarũ
 rerum studio, reprehensibilis est, &
 digna, cui non prorsus acriter, sed pla-
 cida virtutum repetitione tuarum re-
 spondeatur. Ea enim semper habita
 est commodissima ratio coniungendæ
 cum

HVB. RVDOLPHI ABB.

cum suo Duce multitudinis, si quæ ab ipso honoris, pacis, & ocij commoda acceperit, non nesciat, vel si quid per obliuionem deperierit, aut beneficij cumulo renouetur, vel præcedentium commemoratione confirmetur. Quorum alterum prudentiæ est, alterum fortitudinis: alterum à tua virtute expectatur, alterum à me voluntariè suscipitur, vt officij partes tuear, quod multis de causis tibi debitum, & libenter, & fortassis oportunè his temporibus à me redditur. Id autem dum molior, mecum benè actum putauero, si commemoratis capitibus, & propositis tuarum laudum fontibus, modum inuenero, quo ex alto tandem & immenso tuæ virtutis pelago, enatare & emergere possim. In quem vt ingrederer, fluctusque obloquentium contemnerem, qui hac corrupti moris tempestate solito se audaciùs efferunt,

efferrunt , fecit cùm candida ingenij
mei in tuam Celsitudinem propensio,
quæ ex meæ salute patriæ tuis studijs
quæſita proueniens, hos mihi ſpiritus
ab aulæ tuæ luce remotiſſimo, excita-
uit : tum quòd certò ſciam, me noſtris
hominibus , atque imprimis Arteliæ,
hoc nomine gratum fore : quæ ſi te lu-
cem præferēte, è ciuilis incendiij flam-
ma, in quam communi magis iudicio,
quàm meditata perfidia incurrerat,
prima exilijt , inuitis auribus eius
Principis laudes excipere non poteſt,
cui & obedientiam , & operam, haud
ſegniter hætenus præſtiterit , & inpo-
ſterum non modò facultates viresque,
ſed & ſanguinem, vitamque ipſam, ſi
opus erit, libentiſſimè & fortiſſimè eſt
impenfura. Non eſt enim noſtrum
nominisque noſtri, dubitare, eum ſpi-
ritum, quem à Deo accepimus, patriæ
reddere, quæ poſt ea, quæ commédatis-
ſima

H V B. R V D O L P H I A B B.

suma sunt, carissima, & parentis instar
suauissimæ, iucundissima esse debet:
nec sine magno dedecore, & auorum
nostrorum iniuria, qui per tot anno-
rum curricula, nobis fide, constantia,
officijs in Duces suos & Imperatores,
præluxerunt, hac in re peccari posset:
nec peccatum est, quemadmodum &
in prouincia, & foris, nostrorum ho-
minum res bello gestæ loquuntur, &
tu (quæ tua est præteritorum memo-
ria) probè nôsti, & non inuitus confi-
tebere. In quorum commemoratio-
ne tametsi amor carissimæ patriæ me
iucundissimè detinet, ad id tamen,
quod proprium huius actionis est, ve-
nio, id est ad tuas laudes, FARNESI,
quæ quibus initijs ac fundamentis ex-
citatæ sunt, postquam dixerò, quid
tibi ab vnoquoque nostrum, quid à
tota Republica debeatur, facile erit
perspicere.

Bello

Bello graui & periculoso iam multos annos exarserat Belgium, & sanctissimæ Religionis causa, cuius præceteris vicinarum Regionum, & Europæ nostræ populis, amantissimos Maiores habuimus, in id discrimen adducta erat, vt eius publicè retinendę exigua spes bonis omnibus superesset, quod eam viderent sub honestæ specioso, & innatæ quibusuis hominibus libertatis nomine, Hispani que militis profligandi studio, qui in suspensionem vastitatis & cędis omnium venerat, proteri, bellum que eos indies progressus facere, tantum que pietati, quin & probitati detrahere, vt sanum nihil aut integrum diu mansurum putaretur. In singulas enim non dico prouincias, sed ciuitates, pagos, domos ferè, nescio quo fato, vel irrepserant noui tranquillitatis hostes, vel aderant noui occupati sententijs municipes, qui coniu-

rationis

HVB. RVDOLPHI ABB.

rationis conscij, tumultus nefariè excitarent. Eorum autem omnium Antistes dicebatur Auriacus, qui vt primis motuum initijs nobilibus, ita post perduellibus seu patriotis, spiritus quotidianis suis, suorumque in Hispanos declamationibus addens, in eos imperitam multitudinem concitabat, vt conflato in ipsos odio, liberius postea ingenij sui libidines exple-
ret, & (quo diamdudum animo voluebat) primam perfidiam duplici paricidij crimine cumularet, hanc nimirum Rempublicam, quam incolumem florentemque maximè desiderare debuerat, antiquis Religionis & opum ornamentis spolians, & ab eo suo Domino diuellere tentans, cui si non natura, non summa Dei prouidentia eam coniunxisset, certè iudicio ipsa se libentissimè adiungeret. Tunc autem præclariùs insaniendi occasionem

casione & tempus arripuit, cum defuncto Requesenio, qui Ferdinando Albano in huius Belgij procuratione successerat, per Regios Consiliarios & Equites Respublica (vt fieri solet) administraretur. Quorum virtutem, prouidentiam, auctoritatem, vires, præsentens viam suis cõsilijs aliquando occlusuras, agit per eos, quos tanquam vilia amentia suæ mancipia, pollicitationibus & Religionis nouitate demeruerat, vt excitata seditione, tanquam perduelles, perduellis ipse, & hostes patriæ, ipse patriæ pestis, asseruentur. Mirari hoc omnes, & ad tam insignis improbitatis audaciam obstupescere. PHILIPPVS interea Hispaniarum Rex, qui opibusne an clementia maior sit, non facile dictu est, suorum sortis misertus, Hispanos primùm Belgio excedere imperat, dein Austriacum, Regium verè Impe-

B

ratorem

HVB. RVDOLPHI ABB.

rátorem mittit, cuius virtus non vná
 Europæ laude contenta, alias quoque
 orbis partes sui nominis gloria imple-
 uerat. In eius aduentu, quem non
 armis, sed solo rectitudinis & aucto-
 ritatis suæ præsidio communiuerat,
 nõ refrigeratum modò, sed extinctum
 simultatis incendium à plerisque pu-
 tabatur. Verùm iste est prodicionis
 & perfidiæ Genius, vt quamdiu sibi
 metuit simulatione se tegat, dum alto
 silentio se colligens, misceat in poste-
 rum omnia desperatiùs, quemadmo-
 dum per eos, qui rebus nouis stude-
 bant, tunc temporis accidisse, maxi-
 mo cum animi dolore recordamur.
 Talia enim, adeoque funesta erant,
 quæ per illos dies, quibus sibi quisque
 ferè de restituta quiete gratulari inci-
 piebat, Austriaco renunciabantur, vt
 sibi diutius Brúxellæ in aula commo-
 randum non esse intelligeret. Idcirco
 Namur-

Namurcum, tanquam in portum, simulata venatione se recipit, vbi paulo post, designatæ ab Hispanis (vt aiebāt) vastitatis conscius, & hostis patriæ, proclamatur: &, quod caput est, vocatur Auriacus, qui cum suis illis sicariorum, prædonum, & facinorosorum hominum gregibus, quos partim vetus æs alienum, cui dissoluendo pares non erant, partim Religionis nouitas, partim insignis aliqua improbitas ad Hollandiæ scopulos alliserat, collecto Ordinum exercitui se adiungat. Venit, adest, intromittitur, fit publici particeps consilij, auget exercitum auxiliaribus copijs, & iam propinquior, alendo bello fœlicitiùs (vt sibi videtur) ignes subijcit. Id autem maiore cum decoro facere vt possit, Matthiam Rudolphi Romanorum Imperatoris fratrem compellari curat, tempus adesse dicens, quo quassatę iacenti que

H V B. R V D O L P H I A B B.

Reipublicæ (sic enim patriæ condolēs loquebatur homo omnium pijssimus) subueniri oporteret. Sed quæ ipsius calliditas erat, id vnum laborabat, vt innocentissimi Principis adolescentia, ad meditata facinora abuteretur, & eius auctoritate tectus, cum suo illo coniuratorum choro, ex ingenij natura quod reliquum erat licentiùs nundinaretur, Regem Catholicum ingratiſſimo & indigniſſimo ausu violaret, bonos diriperet, & omnem non dico Religionem, sed & ipsam quoque pietatis imaginem, quantum in se esset, labefactaret, deleret, euerteret. Sed quid facio? quò feror? quò me rapit indignatio? quomodo tuis laudibus operam dans, in istius temporis nebulam incidi? Nonne tibi vni seruit oratio FARNESI? Seruit planè, sed vnde tibi laudes educendæ potius sunt, quàm ex ista Reipublicæ caligine,

lignine , quam tu tanquam fidus è
 çelo delapsum depulisti ? In cuius ca-
 liginis tenebris dum indies infœliciùs
 inuoluimur , Ordinum copias cum
 exigua militum manu , & iuxta Loua-
 nium , & alijs pluribus locis , postremò
 apud Gembliacum , te , inuictissime
 F A R N E S I , præeunte adoritur Au-
 striacus . quas militari tuaque con-
 suetudine dum tentas , & copiosi exer-
 citus , primò leuiter , postmodum
 acriùs , virtutem periclitaris : soluuntur
 ordines , vnde & illud consequendi ,
 quod fortassis optare legionum & mi-
 litum inæqualite impediabatur Au-
 striacus , oblatam sibi occasionem vi-
 dens , crescentibus , vt hac in re fieri
 solet , suorum animis , factoque impe-
 tu maiore , ita rem gerit , vt magna
 strage edita , reliquos omnes vel ad
 fugam , vel ad deditioem cogeret ,
 deditosque Namurcum venire im-

perat, vbi haud multo post, longiorem vitā victurus, si ad eam producendam virtus aliquid efficeret, summo Principum virorū mœrore, & Christiani orbis incommodo, diem obit, hoc in summis solutæ ferè naturæ angustijs vnum plangens, quod tam ingrata vice studium operamque suam in hac Belgij procuratione collocasset, sibiq; emigrandum antè præsentiret, quam sedatis motibus & adunatis in vnam concordiam prouincijs, in pristinum splendorem, gratiam, quietemque res Belgicas asseruisset. Id autem facturum se tum Numinis auxilio, tum armorum fœlicitate & præstantia confidebat. Verùm qui erat Reipubl. status, quæ temporum vulnerumque intra cutem recrudescentium conditio, sapientia non armis, consilijs non terroribus, prudentia magis, quam potētia, sibi mederi & subueniri optabat.

Quod

Quod tu probè colligens ex varijs
 Aufriaci conatibus, quorum plerosq;
 miserè dissipari videras, postquam ad
 te orbi (si tamen orbi) militis cura
 peruenisset, dum exercitum contines,
 in eam totus cogitationem abis, per
 quam ad solidæ reconciliationis præ-
 uisus abs te fructus, & sanctissimæ pa-
 cis otia posset perueniri. Frequens
 hac de re, omnium vt dicebas maxi-
 ma, cum nobilibus tibi sermo, quibus
 seruata, sanataque consilijs patriæ,
 quàm armis quæsitæ, honorem tibi
 potiolem videri dicebas, vicesq; no-
 stras dolens, non obscuris significatio-
 nibus hortabare, vt te auctore agros à
 vastitate, ab incendijs templa, à facri-
 legijs aras, à ferro & sanguine muni-
 cipia tutaremur, & nobis singuli ab
 Auriaci molimine (dum liceret) ca-
 ueremus. De deponendæ simultatis
 conditionibus multa volitant, de

HVB. RVDOLPHI ABB.

amnestia plurima quoque circumferuntur, quæ tametsi ab optimo aliàs Rege ac clementissimo, ob violatæ auctoritatis recentem iniuriam egriùs concedenda videretur, ad eam tamen obtinendam, omnem tuæ gratiæ vim collaturus dicebâre. Vtinam autem quàm non libenter modò, sed & iucundè in horum commemoratione versor, exprimere possim: vtinam quo animo & voluntate, hæc tuæ Celsitudinis consilia, non à me tantùm, sed à bonis omnibus, & ab hac imprimis Artesia, quæ ad Nassouianæ iugum seruitutis propulsandum, ingenuo dolore iam pridem excitabatur, accepta fuisse recordor, ex animi sententia eloqui possim, & quos ingerit aculeos gaudij recordatio, eosdem ministraret eloquentia: vtinam, inquam, nostros homines, qui prius mœsti, sordidati, attoniti rerum & periculorum

magni-

magnitudine fuerant, hilares, togatos, compositos, & omnibus lætitiarum numeris incedentes, tibi que ad auitæ sibi incolumitatis fœlicitatē reditum postliminio aperienti, acclamantes videre licuisset. Quam dum in vnius Ecclesiæ, & Regis obedientia, recepto per tot sæcula more, piè constituent, fieri non poterit, quin iucundissima recordatione tui nominis memoriam frequentent: quæ si in hominum mentibus, te etiam superstitæ, vt est supina multorum obliuio (ne quid grauius dicam) vel vita defuncto, aliquando consenescet, in fastis tamen perpetuò viuet: & vt confido, & auguror, sua ipsa odore se propagatura est virtutis & prudentiæ tuæ laus, quæ antidoti instar præsentissimi, serpens vtique venenum, & ex frequētiore tabescantium numero singulis sese horis atque adeò momentis attollens, depulit, &

B 5 ita

H V B. R V D O L P H I A B B.

ita depulit, vt vno eodemque tempore & culpa agnosceretur, & venia concederetur, & beneficiorum cumulus caperetur. Etenim quod omnes sibi patriæque optabant, vt quæ in præterita Reipublicæ nocte inconsideratiùs acta fuerant, è memoria chartisque delerentur, & sempiternis non obedientiæ modò, sed veræ etiam, quoad fieri æquum esset, amicitiae vinculis cum Rege vniremur, téq; F A R N E S I haberemus, cui Hispaniarum Rex P H I L I P P V S (quo vt augustiùs nihil, & quod ad Diuorum fœlicitatem propius accedat, ita nec Catholicum quidquam, & sanum magis, Sol intuetur) exulcerati admodum Belgij sui curam daret, id totû ex animi sententia nullo negotio impetramus, & supra quàm optare in mentem venerat, subsidijs ad nos tutandos augemur, & innumeris beneficijs, quæ singula notare necessa-

cessarium non est, cumulamur. Quæ omnia & summa, cum nata & abs te profecta esse compertissimum sit, ut de cæteris provincijs taceam, affirmare tibi possum, exiguam hanc tenuemq; Artesiam tuæ Celsitudini fortunarum usum, puellarum castitatem, incolunitatem filiorum, & quidquid sibi reliquum est cõmodi, referre acceptum. Et quidem ad me quod attinet, non illud solum, quod ad pristinæ consuetudinis stationem tuæ me victoriæ reduxerunt, tibi gratulor, verum quod eo multò maius est, etiam quod viuo. Quis enim in tam misero & luctuoso Reipublicæ statu, in tanta rerum acerbitate, quantam illius temporis inconditæ res & acerbæ producebant, se vixisse arbitretur? quis vitæ nomine dignum tempus illud existimârit, quo scædæ mortis periculis omnia perstrepebant, & non sanctis, ut quondam,

legibus,

legibus, sed parietum armorumve
presidio defendi innocentiam muni-
rique oportebat? Ut enim fruges illæ,
quæ cæli intemperie solique malitiâ ne
erumpant prohibentur, vel ut erum-
pant, languidiùs tamen affurgunt,
non viuere, sed perire agricolis dicun-
tur; ita quando non virtute, sed auda-
ciâ; tumultibus, non sententijs res ge-
ritur, & è Republica dicendæ senten-
tiæ libertas profligata est, ut bonis ad-
huc viris fortunæ suæ constant, non
viuere tamen, sed ad singula mori mo-
menta, & decrescere infœliciter se
existimant. Neque enim qui hodie vi-
ri sunt, bonum utilitate sola metiun-
tur, & honestum ex impudenti Lisan-
dri sententia, vitæ commodis ponde-
rant, sed eam utilitatem probant, quæ
honestè usurpari possit, & ea sola vitæ
commoda appellant, quæ ad id, quod
in omni vita pernecessarium iudica-
tur,

tur, hoc est ad stabiliendam & conseruandam æquitatem, potissimum conducunt. Istius autem generis commodorum, quantum & tu præ ceteris amantissimus semper fueris, docent non tantum initia tuæ procurationis, quæ nostra iam oratione delibamus, sed quęcunque abs te dicta, facta, & ad hunc vsque diem tentata sunt. In quibus omnibus nullas angustæ mentis fordes, nullum ne tenue quidem auaritię vestigium, quātumuis exactè inquirentibus deprehendere licebit. Quando enim vel nouo vel vetere vlllo instituto pecunię coactę sunt, quę abs te in domesticum ærarium referrentur? Tanta, tāmque multa, factor, sunt, quæ nos socijque ex præcedentis parsimonię fortunis ministravimus, vt penè nihil sit reliquum; sed ea miles, Reipublicę status, ijque sumptus, qui à tãto adeoque diuturno bello

HVB. RVDOLPHI ABB.

bello feiungi non poffunt, abforbuêre,
 non tu, qui omni ftudio nos noftraq;
 tueris, & corpore etiam ipfo prohibe-
 re paratus es, ne per irruptionem ho-
 ftium, quod abs te fanctè ad prouin-
 cialis fœlicitatis custodiam institu-
 tum eft, aliquando diffipetur. Hæc
 autem dum fcribo, venit in recorda-
 tionem magna humanitatis laus, quæ
 Scipioni à veteribus tribuitur, qui
 cùm multis, ijsque præclaris ingenij
 naturæque dotibus inftitutus efferet,
 tanta quoque animi ad bene meren-
 dum propenfione comparatus fuiſſe
 traditur, vt non prius vnquam è foro
 domum reuerterit, quàm aliquem ex
 ijs, quos plurimos obuios habebat,
 virtute, officijs, beneuolentia prome-
 ruiſſet. Magna præfectò laus, & vt
 homini propria, ita Imperatorijs vir-
 tutibus cognata maximè, & congrua.
 Sed quis me etiam tacente non videt,

vt

vt reliquas omnes , sic hanc quoque
vnam, cum ea, qua in multitudinis
gratia demerenda vteris , congregari
nullo modo posse? Ille enim verbis
& commendatione vni hodie , alteri
alias patronum se præbebat, aut gratia,
qua plurimum in senatu valebat , ali-
quot simul ciuibus opitulabatur: tu
populos multos , multitudinem ho-
minum prope infinitam , ijs benefi-
cijs , quæ summis corporis animique
molestijs constant, egregiè demereris.
Quis enim laborum, quos gregarij in-
star militis spontaneè subis, quis vigi-
liarum , quis tuorum sensus armorum
alius, quàm vt egrotæ ruentique Rei-
publicæ subuenias , tuisque laboribus
ocium nobis, vigilijs quietem, armis
pacem & tranquillitatem restituas?
Quis tibi Traiecti obsidionem statim
in ipso procurationis initio suggessit?
An tibi vel exercitui tam commoda
statio

HVB. RVDOLPHI ABB.

statio erat, vt præ ceteris eius expugna-
 tionem suscipere necessarium fuerit?
 Attamen illud nõ in visceribus Belgij,
 sed in extremis finibus est situm.
 Aut tantæ Regi Catholico ciuitatem
 istam curæ esse noueras, propter im-
 pedita vectigalia, vt nec sumptibus,
 nec operis parci vellet? At partem
 dominij Leodiensis possidet. An ve-
 rò dissolutè defensionem tractari, &
 ad primam feccialis vocẽ, aut tormen-
 torum verberationem, militum vires
 concisuras sciebas? Verùm docuit
 euentus; eos in vnam cum ea causa;
 quam tuebantur, sceleris societatem
 coaluisse, tuosque impetus, tres & am-
 plius menses, cum maximo rerum
 omnium sui que dispendio, audacissi-
 mè sustinent, perficiuntque, vt expu-
 gnandi Traiecti perexigua spes super-
 esse in multis videretur. Tu tamen vt
 Belgarum angustijs mederere, quo-
 rum

rum opes niti negotiatione, & ingenium libero comatu ad externos delectari noueras; ad quod Traiectum, quòd ad Mosæ commodissimi fluminis ripam, & in ipsis Germaniæ faucibus situm sit, aptissimum videbatur, nullis neque molestijs, neque periculis à suscepta expugnationis cogitatione abduci prius potuisti, quàm per vtramque ciuitatis partem (nam interiecto rapidissimo aluco, continentis dominium, vt ferè dixi, variatur) aditus liber ad vicinas regiones pateret. Quo tuo beneficio, quamuis præclarius nullum optari à nostratibus poterat, neque tu reconciliatis Ordinibus clariora fidei tuæ testimonia dare posses, non tamen in his virtus tua substitit; sed quod admiratione omni & stupore maius est, ita defixum te in nostri curam præbuidisti, vt tui quodammodo obliuisci videreris. Vt enim labores à

H V E. R V D O L P H I A B B.

me prætereantur, quos in collocando milite, & aggeribus obeundis strenuè impendisti, & pericula, quibus hæc in hostium oculis per te curans, te obiecisti, non cōmemorem (ista enim tibi in singulis obsidionibus tā familiaria sunt, vt notissima cuique esse debeāt) hoc vnum, quod Traiectensis obsidionis proprium est, luculentissimè testatur. In ea cū ex continenti militis castrorumque frequentatione, in quibus crudeliter pestis grassabatur, vel ex loci cœlique contagione Epidemiam contraxisses, constans, tibi que per omnia similis, spe in omnipotentem Deum, Diuosque maxima, visus es maiorē quā tui curandi, subigendæ vrbis, euertendæ hæreseos, stabilendæ Religionis rationem habuisse, ijs qui castrorum incommoda, & loci mutationem proponebāt, acriter fortiterque respondēs, quæcunque Principibus

tipibus viris contra expectationem, siue ab hominibus siue à Deo inferantur, animi firmitate superanda esse, nec ijs in locis, in quibus virtutum ornamenta quæsieris, vlla incommoda cogitari debere. Placuit autem Deo, qui plurima tuis consilijs & laboribus in Belgij gratiam confici volebat, vires tibi & valetudinem reddere. Quæ recuperata, votisque castè & religiosè persolutis, & negotijs pro statu temporum apud Traiectum constitutis, Marchioni Rubachio, tam cataphractorum, quàm leuioris equitum armaturæ Præfecto, partem exercitus tradis, vt quàm fieri posset oportuno loco iuxta Cameracum, quid Alençonius moliretur attenderet. Hunc siquidem, dimisso, vel, vt veriùs dicam, repudiato Matthia, Auriacus legatione, pollicitationibus, litteris, Deus bone quibus? litteris inquam,

HVB. RVDOLPHI ABB.

in Machiaueli schola elaboratis, quibus nihil tetrum, impium magis, & atrox legisse me memini, aduocârat, vt hac adiunctione erectior tecum FARNESI INVICTISSIME, tutiore certamine contenderet. Postea verò quàm apud Cameracum idem Marchio aliquod tempus confedisset, delectum imperas, quo habito, quia tibi multum & patrię per has excubias temporis perire aduertebas, eiusmodi iacturæ tuo more impatiens, expugnandi Tornaci cogitationem, adhibito consilio, suscipis. Quo vt facilius potiri posses, subiit animum, qui in præsidio erant fallere prius, quàm vincere. Id autem commodiùs vt fieret, ultra Lysam & Agnionam Artesiæ fluuios, & in Flandriam magno provincię comodo defluentes, copias amandasti. Quod mirantibus omnibus, ijsque præcipuè, qui nondum placati,

placati, nec fide Regi reddita, ad futuros casus vrbes muniebant, sibi per nuntios dum renuntiaretur expectantibus, quò tenderet tanta tuæ Cellitudinis & exercitus festinatio, ecce repente orbe non minus prudèter quàm celeriter confecto, & ita confecto, vt si Pegasis aliquis vteretur, non velociùs iter emetiri posset, præter spem & expectationem Tornacum (Neruiorum Metropolim) venit. Quod quamuis imparatum non esset, sed cum militum præsidio, tum ciuium multitudine, & plurimarum munitionum copia instructissimum, nihil tamen minus, quàm obsidionem, suspicabatur: cuius variæ olim, diurnæque, & frequentis, nec non eleganter tractatæ defensionis titulis, etiam Clodionis temporibus, secundi à Pharamundo Regis, ante visam in Gallia Euangelij lucem, illustre admodum est.

HVB. RVDOLPHI ABB.

rius tamen , quàm aliàs vnquam , &
 castro munitissimo auctum , vnoque
 animorum consensu & coniunctione
 audax , tuis laboribus studijsque per
 decem aut circiter laboriosissimę obfi-
 dionis hebdomadas attritum , tibi se
 dedere cogis , & ciues conditione pa-
 rendi meliore , benignè suscipis , vt ita
 celeritate consilij explicatis negotijs,
 liberiùs de reliquis componendis aut
 subigendis ciuitatibus , cogitare liceret.
 Sed quid ciuitates appello , cùm earum
 singulæ ciuilibus his bellis , inauditis
 artificijs adiutæ , integris prouincijs
 aditus habeant difficiliore , ijsque sint
 accessibus , vt mirandum sit , tanta tam
 expedite abs te confici potuisse . Nec
 dubitamus quin maiora pluraque in
 sociorum gratiam ad exitum perdu-
 xisses , nî tua plerunque consilia ALEN-
 çONIJ exercitus , quem non collectitijs
 modò , sed veteranis & in vtraque mi-
 litia

litia cohortibus auctum, & primaria nobilitate insignem, in Flandriæ, Brabantiaë, Frisiaë, Geldriaëque oras effuderat, retardasset. Attamen non potuit vlla rerû vicissitudine tuæ victoriæ cursus impediri. Si enim temporibus parendum erat, & quod meditabaris, fortuna, vt plerunque fit, eluserat, ad novos tēporum casus nouorum consiliorum rationes accommodans, quocunque illa vocaret, sequebâre, nec vllam prouinciam, ciuitatem, aut ferè locum esse patiebaris, in quam curæ aliquam & cogitationis tuæ partem deriuari non curaris. Quod tunc ab vnoquoque præclare intelligi potuit, cùm ea, quibus distringebare, negotia abijciens, ad primam Lendini à Gallis in Artesia occupati significationem, cum exercitus parte accurristi, & quæ tua est Imperatoriæ auctoritatis & foelicitatis vis,

HVB. RVDOLPHI ABB.

arcem, oppidumque à Gallis diligenter munitum, multoque præsidio septum, vtpote quod sibi ad ineditatum opus oportunum esse cognoscerent, deserere inuitos coëgisti, dum postmodum toto Belgio excederēt. Quod antequam fieret, tametsi quamdiu saluas res suas tenere potuerunt, multis dolorum integumentis priuatas sui aduentus rationes tegerent, eorum tamen mentes miro prudentiæ acumine penetrans, visus es & indultum ipsis tempus præsensisse, & paciētia magis, quam signorū collatione, aut manuū confertione (quanquā nec illam prorsus defuisse ibo inficias) superādos præuidisse. Habet enim tacita cōsilia virtus, quibus quādo se renouat, in earum rerum, quas caras habet, dispendijs, & iniquioris cōsilij natura, quod frequenter nemine persequēte cōcidit, & eius vicissitudinis experiētia, quæ arduis conatibus

natibus comes esse solet, se sustentat:
 Id dū facis, & pręsente semper animo,
 quos longo tēpore stare non posse prę-
 uidebas Alençonij conatus, exploras,
 non metuis, ecce Antuerpia, in cuius
 fortunas oculos spe & mēte defixerat,
 magna cum strage, & maioribus, non
 insidiarū, sed cōmoti populi periculis
 profligatur, & (prætereo plurima, ne
 cum defunctorum manibus umbrisve
 inimicitias exercere videar, & Princi-
 pum acta insolentiùs traducere, à quo
 ingenij & orationis mee pudor semper
 abhorrebit) non ita multo post, ultimo
 in Galliam receptui canit. Cuius recess-
 sum solita equabilitate tu intuēs, altera
 eaq; periculosiore curarum parte rele-
 uatus, ad alterā consilia propius admo-
 ues, quorum machinis plurimę tibi &
 munitissimę cūm arcestū ciuitates pa-
 tefiūt, in quibus postmodū nō victorię
 modò, sed continentię quoq; & man-

fuetudinis tuę trophęa sustulisti. Inter eas prima fuit Dúquerqua, cuius ciues tametsi solo se situ præclarè tutatos arbitrarētur, quòd ab vna parte Oceano, ab alia flumine vadis non obnoxio protegatur, & supra continētem emineat, te tamen accedente, correpti statim, & quod ijs euenire solet, quibus inopinatò graue nonnihil accidit, præ stupore attoniti, suos illos, quos ab ultimo actu desertæ ab Alençonio Belgicæ protectionis necdum abduxerant oculos, ad te in pristinam scenam redeuntem reflectere coëgisti, vt quos ingressus sui spectatores, & recessus, habuerat Alençonius, eos fortitudinis in facti tam desperati (vt plerique loquebantur) susceptione, prouidentia in matura ac diuturna eorum præparatione, quæ ad gurgitem vtique immaniter proruentem, præcludendum, fluctusque prohibēdos necessaria fuerant,

rant, ac sollicitudinis in minutissimarum etiam rerum conquisitione, quæ plurimæ ad cæteras difficultates superandas requirebantur, iudices haberet. Quibus superatis, & ea virium & facultatum contentione, quam in eiusmodi adhibere soles, expugnata Dunquerqua, & ita expugnata, vt non modo peditatui, sed equitatui quoque liber per eam partem, quæ tormentis concussa fuerat, & facilis aditus pateret, Neoportus, Dixmuda, Furnæ, VVinociberga, occidue Flandriæ ciuitates, Auriacorum fascino gladiatorum prius dementatæ, auctoritatis tuæ viribus, & oblatis conditionibus permotæ, se dederunt. Post aliquot menses secutæ sunt Brugæ, ciuitas cum multis ijsque veteribus Principum priuilegijs aucta, tum operosis ædificijs, solique natura, clarissima, quæ tunc demum ad pristinæ pulchritudinis

HVB. RVDOLPHI ABB.

nis speciem, & auitæ nobilitatis splendorem se reuixisse iudicauit, cum te, Magnanime Princeps, aditu prius tua virtute patefacto, intransentem conspiciere, & salutare meruit. Ingressum autem tuum quoniam sibi non honorificum modo, sed etiam salutarem esse intellexit, idemque à socijs vicinisque intelligi concupiuit, festiuis gaudijs, in quæ se totam effundebat, & miris sumptibus, quibus sine tui sui que iniuria in nouæ salutis auspicijs parci posse non putabat, est prosecuta. Quid autem Ipras Flandriæ itidem celeberrimum oppidum commemorem, cuius muri quamuis veteribus fossis, nouique generis aggeribus præclare fulcirentur, & ipsum ab Hertaignio, ciuium si non fœlicitati, vt minimum temporis addictissimo, defenderetur, cum exiguis copijs dedi tibi & aperiri coëgisti? Quid porrò Alde-

nardum

nardum commemorem, quod tametsi
probrum suæ gentis Auriacus, quibus
potuerat modis confirmasset, com-
munisque prius coniurationis ambu-
stum incendio, cui ignes nefariè sub-
iecerat, totum miserè consumi, quàm
FARNESII victorijs, pactisque re-
creari mallet, & ipsum cum munici-
palibus, tum exteris militibus, nouisq;
operibus ad sui defensionem egregiè
se compararet; nihilominus postquam
te sibi imminentem aliquandiu susti-
nuit, re pensulatiùs expensa, se tibi
imparem fore præuidens, tantique non
esse Auriacum intelligens, in quo nec
simulacrum quidem vllum tuæ forti-
tudinis vnquam deprehēdi potuit, vt
eius causa fortunarum, sui que nomi-
nis, & vrbs incolumitas negligenda
esset, ad paciscendi rationem descen-
dit, & expugnationem certis conditio-
nibus redimit: vt ita quæ optimæ
Matris

HVB. RVDOLPHI ABB.

Matris tuę pueritiam fouerat, filij quoque & ętatis flore fęeliciffimi, & gloria fęelicitate florentiffimi, triumphis inferuaret. Sed quid de Aloffo, Bouchinio, Meninis, Herentallio, Gauria, Diftemio, Lira, Neomago, Zutphania, dicam? Quid de Slufa; quę in fui obfidione acriter vrgentem Valentinum Grauelingę Pręfectum, rei bellicę peritiffimum, & vt rebus gestis, ita iudicij femper integritate pręstantem, funeftę pilę eiaculatione dextro brachio priuauit? Quid de Bruxellenti, Bredana, Mechlinienti, Teneramundana, & alijs compluribus ciuitatibus loquar? Quę tātum abeft, vt abs te fuperatę tantillum ornamentorum amiferint, vt etiam earum obfcuiores multum fibi lucis & dignitatis accelfiffe, quę fplendidę erant, iam tuis victorijs confilijsq; fanatę, fplendidiores fe redditas effe fateantur.

Vtręque

Vtręque autem Religionis , Sacra-
 mentorum , ac Ceremoniarum sacra-
 rum vſu per te reſtituto , ac liberiore
 reddito , te victore foeliciffimas ſeſe
 arbitrantur , ſacrięque ocij vſuram à ſe
 metiſſis repetentes , deperdita pietati
 tempora ſancta alacritate compęfant ,
 liberatiſque è naufragio , quod preſto
 erat , ſimiles , pro eius , qua nunc po-
 tiuntur , & illius , quam facta corporis
 diſſolutione expectant , foelicitatis diſ-
 crimine vitato , vora ſtato tempore
 nuncupata perſoluunt . Quando au-
 tem ſineim dicędi facturus ſim , ſi arces ,
 pagos , vicos , pleriſque ciuitatibus nec
 multitudine nec munitione inferio-
 res (vt accurata ſunt Belgarum inge-
 nia) commemorare voluero ? Sed
 Gandauum penę pręterieram , quod
 & ciuium multitudine , & opū copia ,
 & metropolitana titulo ſuperbum , &
 infinitis nominibus , quibus ſemper
 floruit

HVB. RVDOLPHI ABB.

floruit nobile, post vnum atque alterum Interpretum hinc inde colloquium, facile placatum est, & se prorsus tuæ Celsitudini permisit, deuouit, tradidit, ciuesque non iam amplius suis opibus, sed tua mansuetudine & virtute fisci, quòd te sibi melius prospecturum, quàm seipsum non dubitè, sui curam in tuam Celsitudinem trāsulerunt. Vt quid enim deditioem ulterius distulerint, qui velint nolint in tuam potestatem redigendi erant? Aut cur sui dominatum diutius tibi inuideant, cui innumeras utilitates cohærere videbant, non illi tantum, qui tumultuum & conscientiaæ acerbitate fatigati, iam pridem animo se dediderant, sed ij quoque, qui vitæ huius commodis & iucunditatibus cogitationem terminantes, rerum duntaxat caducarum, & fluentium bonorū subsidijs ducebantur? Etenim ex sordidis
 prate-

præteritæ coniurationis angustijs in
 pristinam se reduci libertatem intelli-
 gebant , & duo illa fœlicioris & beatæ
 vitę organa, agriculturam dico & merc-
 caturam, per quæ maiori ex parte suus
 Reipublicæ concentus & ἀρμονία trahi-
 tur, quæ præteritis temporibus conti-
 cuerant, in posterum non inanem ali-
 quem strepitum, sed constantem libe-
 rumque florentissimi temporis spiri-
 tum resumptura sciebant . Huic enim
 patientior cursus conceditur, & ad so-
 ciorum vicinas, & exterorum remo-
 tas ciuitates aditus, quo maximè con-
 stat, aperitur : illi autem honesti fruga-
 lisque laboris vsus ita redditur, vt libe-
 riores & decuplo maiores arationes
 esse possint, ita vt si centum iugis ager
 Gandensis araret, nunc cū mille, vexa-
 tionis & populationis propulsato pe-
 riculo, arare & metere possit . Magna
 sunt hæc, in quibus versatur oratio ;

D déque

HVB. RVDOLPHI ABB.

déque summis rebus dicere me intel-
 ligo, clarissime FARNESI, quibus
 parem à me orationis vim adferri non
 posse, non tã molestè confiteor, quàm
 doleo pleraque ad illam temporis &
 status varietatem, quam meminimus,
 pertinétia, hoc loco subijci non posse.
 Sunt enim inuito etiam mihi plurima
 omittenda, quæ tametsi Celsitudinis
 tuæ victorias non parum illustrent, in
 orationem tamé venustè non cadunt,
 & vt caderent, huic tamen de tuis vir-
 tutibus exiguæ prolusioni non satis
 conuenirent. Urbium situs, arcium,
 fluuiorum, continétis, munitionum,
 pactorum, cõditionum, scrupulorum,
 in quibus dubitatum sit, narrationes,
 ab historico expectandæ sunt, qui &
 genus belli, & tempus victoriæ, & mi-
 litum numerum, & hostium copias,
 & Imperatoris, Præfectorumque ad
 suos orationes, & offensionis causas,
 & infi-

& infinita eiusmodi, quæ splendoris plurimum rebus gestis afferunt, ex instituto describit. Quapropter summorum Ducum; & veterum Imperatorum exemplo, quibus te similē præstas in oculis non tantum Belgij, ad cuius procurationem diuino cōsilio vocatus es, verum ipsius quoque orbis Christiani, cui toti iucunditatis plurimum & commodi tuę victorię inuexerunt, cogitandū tibi est, Maxime FARNESI, de asciscendo tuę laudis præcone, qui qualem te, cū in militiæ disciplina; tum in toga gesseris, accuratè explicet, & ad immortalitatem diserta veritate nominis tui gloriā transferat, vt qui viuunt, quo Numine ex periculosissimæ flamma discordiæ erepti sunt, recordentur, & nepotibus ad tui memoriā ex impenso abs te patribus beneficio excitatis, tu fructum industrię virtutisq; tuę in perpetuū consequāre.

H V B. R V D O L P H I A B B.

Sed quæ ingenij tui modestia est, te mihi respondentem videor exaudire: Unus mihi actionis & laboris scopus est præstitutus, DEVS, inquam, ter Maximus, cui si placeo, si vitæ huius inducias, vt statui, ad nomen eius & decus promouendum confero, fœlicitatis affatim & gloriæ rependetur. Et quamuis appetentem esse gloriæ, Principibus non vsque adeò sit indecens, vt dissimulanda omnino, aut declinanda sit, me tamen eius vnus gloriæ delectauit æmulatio, quæ conscientia suscipitur, & castas in animo ingerit voluptates, quæ vt non erumpant, tectæ tamen conscientia, miris modis hominem afficiunt & oblectant. Est præterea Rex Hispaniarum Catholicus, cuius Maiestatem me totum, curasq; omnes & labores deuoui, quem vt publici muneris, quod obeo, auctorem, ita cogitationis & consilij omnis

con-

conscium habeo . Illi , quòd seuerè & religiosè de rebus iudicet , quia me , totùmque negotij huius cursum probari scio , non est , quòd anxie nominis celebritatem aucuper : quam si benefacta non pariunt , nihilo tamen magis pereunt aut decrescunt , cùm nihil vnquã silentio violetur . Verùm thesauri absconditi quis fructus ? Cur posteris tuarum virtutum exemplar inuideas ? Cur filijs hanc quoque gloriæ hæreditatem non transmittas ? Multi vnus victoriæ curam gesserunt , & post decretas sibi peractasq; in viuis ouationes , etiam vita defuncti triumphos suos scripto ad nepotes traduci curauerunt : tu tam varias ab obliuione , dispersasq; & diuisas victorias non vindicabis ? Neque enim harú Regis ditionum finibus claudi tua virtus potuit , sed sancta & ingenua indole gestiens , ad Germanos quoq; longiùs

progressa est. Testatur id Nussia, quæ
 tametsi integri olim anni obsidione
 ad deditiōem fatigari non potuerit,
 cū Burgundiorum Dux Carolus
 Audax ipsi magnis copijs immineret,
 te tamen accedente non vnum men-
 sem substitit, sed in tuam potestatem,
 cū oblatas sibi conditiones equissi-
 mas suo malo negligeret, septimo &
 decimo oppugnationis die vi summo-
 que Imperio venire coacta est. Idem
 loquitur Bonna, quæ recentius tuam
 apud nostri nominis hostes auctori-
 tatem declarauit, & Principi Chimaio,
 generis antiquitate, & ingenij splēdo-
 re imprimis nobili, Cataphractorum
 equitum, datarumq; abs te Legionum
 Duci, assiduitatis, consilij, & pericu-
 lorum fructum restituit, tuæque virtu-
 tis & continentię famam ad se quoque
 peruenisse, sua deditiōe declarauit.

Quo fit, vt non solum ciuili hoc bello,

sed

sed externis quoque victoriarum tro-
 pheis, clarus existas, nec à focijs tātūm,
 sed ab alienissimis quoque, & extra tuę
 procurationis terminos viuētibus, tibi
 fortitudinis & industrię tuę testimo-
 nium debeatur . Sunt autē omnia, siue
 hīc, siue foris, abs te præclarè, & tanto
 maiore cum impetu & alacritate per-
 fecta, quanto pluribus implicata mo-
 lestijs videbantur, quas tu, Reipublicę
 fortunam te iam diu exercētem mise-
 rās, summo conatu superāsti. Molestię
 autem eò maiores fuisse existimandę
 sunt, quò grauioribus res nostrę ob-
 noxię erāt periculis, & in eum locum
 procefferant negotia, vt iteratò (si pec-
 catum esset) peccandi in ijs potestas
 non fieret. Si enim inclinari aut dissi-
 pari exercitum aliquando contigisset,
 non poterat talis sine maxima tempo-
 ris, rerū, laboris, & sumptuum iactura
 instaurari: sin autē in has VValonum

prouincias, quas sibi ad fructum libidinum hostes præfixerant, te tuis rebus diffidente (quod in tantis angustijs excusationem haberet) per eos casus, qui bellum comitantur, hostibus irruptio relicta fuisset, quam, Deus bone, malorum Lernam in totam Rempub. inuexissent? quàm impiè & indignè ad optimi cuiusque sinum sicarum cuspides exilijissent? quãta malitiæ progressio, quanta probitati decessio contigisset? Quæ duo dum tacita mētis agitatione volueres, reddebatur cogitationis anceps cōtentio, quæ toto hoc bello te cōsecuta est. Si enim extraneum belli genus contemplemur, hinc perduelliū arma, illinc Coloniensis transfugæ legiones vrgebant: si autem intraneum recordari libet, nōne in eo multa timēda & prouidenda fuerunt? cū iam Ordinum copiæ, nūc Auria-gi gladiatores, modò Aléçonij (vt ferè dictum

dictum est) nobis exercitus immineret. Quæ omnia quamuis cogitationē distraherēt, collecto tamē promouendi studio nō oberant, vt ex Antuerpia videre licuit (cuius nomē in omnibus penè oris ex opum & mercaturæ amplitudine notum & percelebre est) quatu vnus ex disciplina & vsu militari, in quo iam detritus es, potiri aliquādo te posse præuidebas, boni omnes optabāt, pauci sperabant, multi nō consentiēte suis votis opinione, ad oppugnationis nomen trepidabant. Est enim vt splendidissimū non gētis duntaxat nostræ, sed Europæ totius emporium, ita ciuium quoque copia, opum, & ærariorum magnitudine, & quolibet munitionum genere instructissimum, nec non Anglorum, Danorum, Germanorum, Hollandorum, & omnium qui ad littus Oceani iacent, traiectionibus commodum maximè, quòd in

HVB. RVDOLPHI ABB.

Scaldis notissimi fluminis ripa prouidè situm fit, vt ex eo in mare quælibet subsidiorum genera vehi, & à mari vicissim Antuerpiam deportari nullo negotio possint. Quo fit, vt facultatibus florens, tuendæ mercaturæ, qua splendorem cōtineri suum intellexit, locum & leges condiderit, quas postmodum Galli & Angli in sua regna transtulerunt, & vbiuis terrarum mercatorix vrbes, à quibus tametsi antiquitate superetur, vincit tamen omnes loci & stationis cōmoditate, qua ille ceteri mercatores, Bergis ad Zomã, Brugisq; postpositis, omnes Antuerpiam aduolârunt, quæ iam opulencia præstat omnibus, nec memoratis ciuitatibus, quatenus derelictæ sunt, verùm vt pristinũ quis eorum florem recordetur, longissimè præit. Firmata igitur opibus, quin & nouis operibus cùm esset Antuerpia, tuq; intelligeres Reconciliatorum
angu-

angustias oportunissimi littoris vsu,
 locique commoditate iuuandas plu-
 rimùm , & præterea splendidissimæ
 omnium vrbs adiunctionem, ad belli
 huius existimationem permultū con-
 ducere, Scaldim voraginibus, veloci-
 tate, altitudine, latitudine maximum,
 eo machinarum genere obstruis, quo
 nullū vel ad comeatum impediendum,
 vel ad inimicorum vires exercendas,
 vel ad eorū conatus eludendos, aptius
 & acutius poterat inueniri, perficisq;
 vt quemadmodum olim sub acerbo
 Gigantis dominatu, à quo ciuicorum
 insignium forma profluxisse dicitur,
 quemcūque ad hoc littus fortuna im-
 pulisset, improbitatis, & crudelitatis
 stigmata referebat: ita qui obstructum
 in alueum nocendi voluntate descen-
 disse, virtutis tuæ, tuorumq; vigilan-
 tiæ & industriæ insignia reportaret.
 Erat enim eo artificio & acumine

pons

HVB. RVDOLPHI ABB.

pons elaboratus, & cùm indissolubilibus ferri nexibus affabrè confirmatus, tum etiã propugnaculis pulchrè adornatus, è quibus non tantùm homines, vt ex equo Troiano, qui singulis congressibus vnum interimerent, sed tormentorum pilæ prodibant, quarû singulæ innumeros prosternerêt, vt nulla vi conuelli potuerit. Is frequenter ab hostibus miris dolis & conatibus tētatus, quos irritos semper habuerunt, & ijs tormentorum structuris appetitus, quæ sola cogitatione vsurpatę horrorē incutiunt, quorumque similia nulla profert antiquitas, tantum temporis subsistere iussus abs te est, quantum ad ciues in veteris Imperij beneuolētiam traducendos necessarium fuit, & illi, quam de fortunis & salute habebāt sollicitudini tollendæ oportunum. Qua sollicitudine per Richardotum omnibus virtutis ingenijque ornamentis prædi-

præditum, & publico bono (vt semper iudicaui) ad nostri temporis negotia natum, aliosque summos viros Interpretes tuos absterfa, qui quæ in mandatis in tua Celsitudine habebât, summa fide enunciârunt, tunc demùm non sine iacturæ modò, sed & turpissimæ perfidiæ periculo, deditioem differri à se non posse viderunt, cum per tuos admoniti, tuæque mētis certiores facti, te idem quærere, quod optabant, intellexerunt, vt nimirum Regi fide iureiurando renouata, & ciuitati sua iura manerent, & S. P. Q. A. omnibus condonatis, in ea, cui assueuerant, commeatus libertate, per te versari liceret. Quod abs te cumulatè adeò postea præstitum est, vt iam difficile dictu sit, virtutē exercitus, ingenijq; tui, an plus obsessi timuerint, quàm victi mansuetudinem & prudētiam dilexerint. Ita & eius gloriæ amplitudine,

quæ

HVB. RVDOLPHI ABB.

quæ in vmbra paratur, & eius, quæ ad multitudinis salutem nõ tam ex discrimine nascitur, quàm ostenditur, ornatissimus es FARNESI. Accessit autem ad cumulum honoris Aurei Velleris torquis, quam multis iam temporibus Burgundiorum Duces, & rerum bene gestarum præmium, & gerendarum incitamentũ eò illustrius esse voluerũt, quò non, vt pleraque nobilitatis insignia, vel nataliũ fœlicitate, vel sola Principum beneuolentia accedũt, sed continenti virtutis studio, & perpetuo famæ commendationisq; tenore cõparatur. Quæ æquabilis prorsus, cùm in ijs altissimè emineat, quæ consilio rexisti, integritate tuitus es, virtute perfecisti, primũ eam mentem Regi Catholico gratulamur, qua debitum tuæ fortitudini honorem reddidit, tũ nobis, qui eius industriæ, quam aurei monilis confirmauit delatio, fructum

fructum capimus, hoc nomine ab-
blandimur: tum ceterorum sanctissi-
mi huius & spléndidissimi Ordinis so-
ciorú gaudium gaudemus, qui te tan-
tum in Ordinem honoris contulisse,
quantum ab Ordine accepisse intelli-
gentes, sancta se tibi & gloriosa socie-
tate iunctos mirificè delectátur, & ad
virtutem te proximè sequi expetunt:
Ad quam tametsi suopte ingenio, &
præclaræ fortis huius Religione satis
excitentur, te tamen equestris chori
sui ducem sociumq; iam alacrius sunt
secuturi. Singularem autem factum ego
diuinæ prouidentia nutu arbitrò, vt
quando dignissimo tibi tantum mu-
nus ferebatur, commodissimo illud
tempore & oportunissimo loco redde-
retur, ad Scaldim scilicet tibi in con-
firmendis militibus, & propugnaculis
occupatissimo, & ad eam gloriæ spe-
ciem contendenti, quã in ipsa Velleris
institui-

HVB. RVDOLPHI ABB.

instituzione spectasse traditur Dux Burgundiæ Philippus, qui Gedeonis exemplo, sua probatorumque quorundam hominum virtute, quos ex flore militiæ de Dei præcepto delegerat, innumeros Madianitas quondam prosternentis, fortes etiam clarosque viros se eligere dicebat, quorum consilijs & viribus adiutus, infestos sibi suisque populis hostes profligaret. Quos verò vnquam hostes habuit Respublica, quibus Madianitarum gens infesta populo Dei, significantiùs præluserit, quàm isto infœlici tempore, in quo non Israëlitarum agri ad vastitatem tantum, aut ceruices ad cædem, & sacra profanæque omnia ad prædam, & direptionem exigebantur, sed quod acerbiùs est, animarum exitium & interitus sempiternus sine vlla non modò Religione, verùm etiam dissimulatione
propo-

proponebatur, & etiánum multis locis proponitur? O dura, ô acerba, ô iniqua belli conditio, in quo si vincimur, vt plurimum nobiscum concidit & euertitur pietas, quæ vna, quibus adempta sunt fortunarum vitæque solatia, perugio esse solet: si vincimus, quoniam Dei gloria victorias definisti, subactis corporibus ad aliud belli genus transeundum est, cuius victoria non præclara diei vel horæ vnius dimicatione conficitur, sed continenti cautione, ne quando Regi patriæque corpora lucrifunt, animæ, quæ à Deo ortum habent, Deo pereant, & matura circumspeditione, quam etiam acutissimam plerique huius temporis homines, sensibus spiritum, ratione fidem, officium commodo estimantes, eludunt. Attamen beatú te, Inuictissime

FARNESI, qui vtrumque victoriæ

E genus

H V B. R V D O L P H I A B B.

genus pari alacritate confectans, perficis, ut si à multis voluntate minus, exhibitione saltem ab omnibus colatur pietas, quam usu quotidiano sensim ita inflammandam, & ea incrementa sumpturam confidimus, quæ omnes teterrimæ huius de Religione dissensionis scintillas opprimant & consumant. Quæ enim equis sanctisque legibus consecuta est Respublica (quales à te plurimæ profectæ sunt) quarum vi, ceu medicorum arte, & contagiones tumultuum precauentur, & postquam irrepserunt, expelluntur, non potest non inter beatas numerari. Cui cum opitulatur Princeps, qui pectore, non ære, incisas leges gerens, eas ad Ecclesiæ utilitatem moderatur, cuius se nutritium (ut cum Propheta loquar) defensoremque esse intelligit, foelicitate Christiana Rempublicam hanc
 quis

quis foelicem florentemque negauerit? Verum si Respublica foelix, quid Princeps? Nonne & ipse foelicissimus? Vtique: qui enim res adeo copulatae disiungi possint? Principum enim virorum, quorum virtute Reipublicae salus constat, proprium est; finitimos ciuesque amore sibi deuincire (quae potissima eius, de qua loquimur, foelicitatis, quin & praesidij pars est) & a remotis exterisque necessitudines, fidem, clientelam obtinere. In quibus parandis quam foelix haecenus fueris, quid attinet dicere? Superare tamen omnia mihi videtur litterarum ad te a summo Pontifice scriptarum humanitas, in quibus tuae cum innocentiae, tum spectatae hoc in bello virtutis splendidissimum testimonium reddidit; & in benevolentiae suae iudicij signum, quos de summorum more

HVB. RVDOLPHI ABB.

Pontificum in die natalis Domini, sacra & præpotenti benedictione enses & pileum lustrauerat, per viros graues sibi que amicissimos, offerendos, & tradendos curauit. Quod munus quamuis mihi, qui sacerdos, id est aliquid amplius quam priuatus sum, quòd à supremæ omnium Ecclesiæ, quin & totius populi Christiani pastore profectum sit, honorificum sanè & dignissimum videatur, non tamen faciliè, letandumne nobis, ammirandum magis esset, constituere potui. Attamen vt verum dicam, quoties in eam recordationem me contuli, letitiæ & gratulationis partes magis, quam admirationis, à me susceptas fuisse profiteor, quantumuis & muneris dignitatem, & tribuentis infulam, & amplitudinem suspicerem. Vt quid enim luctantis huius & peregrinantis Ecclesiæ Principem,

cipem , acerrimo sacrorum defensori , nec non in acie & puluere pro eius auctoritate perpetuo stanti , & innumeris se periculis obijcanti , gratulari demirer ? Est hoc aduersarijs omnibus proprium , vt quamuis plerunque contraria doceant , & in erroris sui probationibus à sese longissimè discrepent , Romanum tamen Pontificem quasi data manu maculis ignominijsque aspergant , sedisque auctoritatem maledictis & conuitijs proscindant , & quàm possunt insignibus iniurijs violent . Tu contrà in ea augenda tempus consumis , & cogitationem , & quòd ita natus , ita institutus sis , vt scias vicariæ istius auctoritatis plenitudinem , & plenitudinis auctoritatem , Diuo Petro à Principe Pastorum Christo concessam , in Romanos Pontifices legitimo sempiterno traduci , eò operam

omnem & studium confers, vt idem ab omnibus intelligatur, & illi, quem Ecclesiasticæ monarchiæ supremum caput agnoscimus, & cuius vigilijs, prouidentia & potestati, non agnos modò, sed πρόβατα & προβάτια commissa esse scimus, vt sua constet auctoritas, quantum conniti potes ad laboras, nec non vt ad sacrum sanctissimi Pastoris ouile, quæ per summum scelus & amentiam oues effugerunt, reduci possint, & perpetuò contineri, contendis, ne qui Ecclesiæ aliquando agnitæ vestigia retinent, quæ salua ipsis nunquam non esse possunt, recognitæ præmijs Ecclesiæ priuentur: quam tanto iure Romanam nuncupamus, vt in quascunque oras & regiones deportetur, eò statim Romani Pontificis auctoritatem penetrare necesse sit. Quando igitur hanc Christi Rempubicam, cuius visibi-

le caput

Ie caput summus Pontifex est , &
 quam noui huius temporis homines
 suo magis exitio , quàm vllò illius
 periculo perturbare non desinunt , tu
 indefinèti sollicitudine studioque tue-
 ris , equum profectò fuit , Principem
 eius sanctissimum , sanctissimæ causæ
 patronum honestis præclarisque testi-
 monijs illustrare , & iam virtute , for-
 tuna , gloria , rebus gestis amplissis-
 mum , suæ etiam gloriæ titulis cumu-
 lare . In quibus omnibus tam Ro-
 manæ , quàm Regiæ comprobationis
 testimonijs ita tibi conquiescendum
 esse censeo , F A R N E S I , vt in po-
 sterum de honorum fructibus potius ,
 quàm de ipsis honoribus cogitādum ,
 & nominis fama curanda magis ,
 quàm querenda videatur . Quam qui-
 cunque ferre nolens , vel obscurare ,
 vel imminuere nitetur , ante omnia
 iniquum se rerum & momentorum

æstimatorem esse, & à primorum totius orbis Principum iudicio dissentire, fateatur necesse est. Quamobrem ad præcedentium factorum recordationem te excitans ea honoris laurea, quam tibi tua virtus peperit, & seruat, mecum, quamuis absens, te oblecta, *FARNESI INVICTISSIME*, & Rempublicam hanc iam infinitos obsides tuæ virtutis, fidei, diligentie, consilij, auctoritatis habentem, in libertatem aliquando asserere perge. quæ Respublica tametsi orbitatem causari non possit, propterea quòd in omnibus, & potissimum belli negotijs, quorum motu impellitur, summa virtute prædito, rerumque gerendarum scientia maximè insigni Mansfeldio nitatur, & pro rerum causarumque tractatione Pamelium nomenclatura, prudentia, morum innocentia Præsidem, & Affonuillium

ut canitie, ita præteritorum diuturnorumque splendore officiorum spectabilem, cum reliquis summi Ordinis viris habeat, & inter ceteras Provincias Artesia nostra in sapientia VVarembonij cum nobilitate ac rebus gestis, tum consiliorum altitudine præcellentis, & vigilijs cõquiescat, te tamen iam fines suos egressum, & ad sancti belli in Franciam expeditionem summa cum auctoritate & alacritate profectum, anxijis (quoad licet) votis prosequens, Lutetię tibi salutem, quam tu depressam, & ab hoste mox absorbendam, mirificè erexisti, ac complurium restitutionem ciuitatum, gratulatur. Sed & te reducem vidēdi miro desiderio flagrans, absenti tibi supplices manus tendit, solitumque subsidium tuum ad noua & quotidiana incommoda aduocans, quibus ex vnus vadi trāsitu Flandria,

& per

HVB. RVDOLPHI ABB.

& per frequentes eorum irruptiones
Brabantia conficitur, vulnera sua tibi,
qui omnem præteritæ vitæ dignita-
tem in eius optimo statu ponere con-
suësti, iure quodam suo detegit, &
nunquam in sui cura offensum ab te
& titubatum esse profitens, ne sibi,
quod trepida præfagit, in his ciui-
lium iactationum reliquijs
consenesendum mi-
serè sit, orat vt sibi
abs te præsto
succurra-
tur.

Panegyricus hic doctus
est & luce dignus.

*Guilielmus Estius Sacrae
Theologiae Professor
Duaci.*